

Секція 2. Теорія і методика навчання

Зозуля І. Є., кандидат педагогічних наук,

старший викладач, старший викладач кафедри мовознавства

Вінницький національний технічний університет

М. Вінниця, Україна

ТРУДНОЩІ НАВЧАННЯ АУДІЮВАННЯ ПРИ ВИВЧЕННІ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ ЯК ІНОЗЕМНОЇ

Важливим аспектом вивчення української мови як іноземної на початковому етапі є формування вмінь та навичок аудіювання. Уже на першому курсі головною комунікативною потребою іноземних студентів стає слухання та розуміння лекцій за фахом. У зв'язку з цим доцільно розвивати вміння та навички іноземних студентів у слуханні на матеріалі текстів розмовного та наукового стилів ще на підготовчому відділенні.

Аудіювання — це рецептивний вид мовленнєвої діяльності, який забезпечує розуміння того, що сприймається на слух, і належить до усної форми мовлення. Аудіювання є активним процесом, який здійснюється на основі передбачення (прогнозування) того, що буде сказано [3, 224].

Для формування компетенції в аудіюванні необхідно звернути особливу увагу на соціокультурні відмінності усного мовлення українською мовою порівняно з рідною мовою іноземних студентів. Якщо такі відмінності не будуть засвоєні, то правильне розуміння оригінальних автентичних текстів стане досить складним.

На початковому етапі необхідно привчити іноземних студентів сприймати текст глобально, орієнтуючись на усвідомлення загального змісту, не намагаючись почути кожне слово й не звертаючи особливої уваги на окремі лексеми або навіть частини тексту, які були пропущені або залишилися незрозумілими. Вправи до аудіювання повинні бути спрямовані на загальний зміст (тема, ідея, основні події, вчинки, дії персонажів, результат, ставлення

автора до дійових осіб тощо). Тексти для аудіювання мають містити мінімум незнайомої лексики й виразів, які могли б стати перешкодою під час сприйняття. Підґрунтям для роботи з такими текстами мають бути міцно сформовані лексичні, граматичні, вимовні навички. Саме тому, на нашу думку, навчання аудіювання має відбуватися на основі попередньо сформованих навичок навчального читання з тієї ж лексичної теми розмовного чи наукового стилю, яку вивчали.

Аудитивні навички формуються під час роботи з різними видами матеріалів для аудіювання, та, в першу чергу, зі спеціально складеними текстами, призначеними для розвитку вмінь цього виду мовленнєвої діяльності. Зміст текстів може бути близьким інтересам студентів. При підборі матеріалу для навчання аудіювання слід дотримуватися принципу градації труднощів, пропонуючи іноземним студентам матеріал, який ускладнюється поступово. Розробка й систематизація принципів і прийомів укладання текстів для підготовки іноземних студентів до слухання лекцій є предметом нашого подальшого дослідження.

Провівши опитування серед іноземних студентів підготовчого відділення та 1 курсу Вінницького національного технічного університету, ми дійшли висновку, що труднощі в навчанні аудіювання пов'язані насамперед з мовними аспектами: 1) фонетичні (нездатність виокремити звуки та слова в мовленнєвому потоці); 2) граматичні (труднощі, пов'язані з утрудненнями розподілу мовленнєвого потоку на окремі сегменти); 3) лексичні (наявність низки незнайомих слів, що призводить до нерозуміння тексту).

Саме тому ми виділили певні фактори, урахування яких буде впливати на успішний результат аудіювання іноземними студентами україномовних текстів, а саме:

- індивідуальні особливості студентів, тобто рівень розвитку фонематичного слуху та слухової пам'яті;
- індивідуальні особливості мовця (тембр голосу, гучність мовлення, його темп);

- тематика, мовна та структурна складність текстів;
- відповідність змісту тексту певній віковій категорії іноземних студентів, інакше розуміння може не настати, тому що не буде активізована мотиваційно-спонукальна фаза слухання;

- великі за обсягом (за тривалістю в часі) тексти викликають утому, яка заважає розумінню. Це означає, що починати треба з аудіювання протягом 3-5 хвилин і дуже поступово збільшувати обсяг тексту в міру опанування іноземними студентами нового лексичного матеріалу [2, 223-224].

Правильний відбір та методична обробка матеріалу, що використовується для навчання розуміння на слух, слугують підставою для розробки системи вправ, спрямованих на те, щоб навчити іноземних студентів долати розглянуті труднощі. Отже, для подолання вказаних труднощів на практичних заняттях з української мови як іноземної, присвячених підготовці іноземних студентів до слухання лекцій, слід розвивати: фонематичний слух (сприйняття окремих мовних явищ на рівні слів і словосполучень) та навички адекватного сприйняття інтонації, пауз і логічного наголосу. Звідси виникає необхідність у вправах, що концентрують увагу іноземних студентів на осмисленні змісту почутої інформації та на подоланні труднощів, пов'язаних з її сприйняттям. Ефективним методичним засобом виявилася поетапна робота з текстовими матеріалами, що побудована на основі текстів розмовного (початковий етап) та наукового (основний етап) стилів. Вправи для роботи з текстом, що призначений для аудіювання, традиційно поділяють на передтекстові (виконуються перед прослуховуванням), притекстові (виконуються під час прослуховування) та післятекстові (виконуються після прослуховування) [1, 84].

Регулярні заняття, які мають на меті формування навичок аудіювання текстів розмовного та наукового стилів з метою підготовки до слухання лекцій, дозволяють сформувати та розвивати в іноземних студентів навички сприйняття іншомовного мовлення, подолати емоційний бар'єр і хвилювання перед аудіюванням.

Отже, аудіювання – це потужний засіб вивчення української мови як іноземної, який дає можливість опанувати звуковий бік мови, її фонемний склад, інтонацію, ритм, наголос, мелодику. Також через аудіювання відбувається засвоєння лексичного складу мови, її граматичної структури.

Існує багато факторів, що впливають на формування мовленнєвої компетенції іноземних студентів в аудіюванні. Серед них особливо важливими є фактор мовленнєвих навичок, фактор залежності аудіювання від індивідуальних та вікових особливостей, фактор умов сприйняття.

Умови сприйняття різноманітні: темп мовлення, обсяг тексту, паузи, наявність штампів, опор, джерела мовлення, вікові особливості студентів тощо. Усі ці умови й фактори необхідно враховувати під час організації навчання аудіювання іноземних студентів на уроках української мови як іноземної у ВНЗ України.

Література:

1. Гіль С. І. Засоби подолання труднощів в іноземній аудиторії / С. І. Гіль // Викладання мов у вищих навчальних закладах освіти на сучасному етапі. Міжпредметні зв'язки. Наукові дослідження. Досвід. Пошуки. – 2013. – Вип. 22. – С. 82 – 86.
2. Голотюк О. В. Особливості аудіювання у ВНЗ / О. В. Голотюк // Збірник наукових праць [Херсонського державного університету]. – Херсон, Педагогічні науки, 2013 – Випуск 64. – С. 220 – 225.
3. Методика обучения иностранным языкам в средней школе / Н. И. Гез, М. В. Ляховицкий, А. А. Миролубов й др. – М.: Высшая шк., 1982. – 374 с.